

Naturstyrelsen
J.nr. NST-400-00068
25. juni 2013
Jura

Forslag

Til

Lov om ophævelse af

lov om Udnyttelse af Vandkraften i Gudenaå (Tangeloven)

§ 1

Lov om Udnyttelse af Vandkraften i Gudenaå, jf. lov nr. 184 af 20. marts 1918 ophæves.

§ 2

Loven træder i kraft den 8. januar 2014.

Stk. 2. Den i medfør af Tangeloven meddelte koncession gælder, indtil der er truffet afgørelse vedrørende meddelelse af de fornødne tilladelser efter den almindelige lovgivning, forudsat at Gudenaacentralen A.m.b.a. har søgt om de fornødne tilladelser inden 1. maj 2014.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Baggrund
2. Lovforslagets indhold
3. Andre spørgsmål i relation til Tangeværket
4. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige
5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet
6. Administrative konsekvenser for borgerne
7. Miljømæssige konsekvenser
8. Forholdet til EU-retten
9. Hørte organisationer
10. Sammenfattende skema

1. Baggrund

1.1. Lovforslagets hovedindhold

Gudenaacentralens koncession til at udnytte vandkraften i Gudenåen udløber den 8. januar 2014. Koncessionen blev oprindeligt meddelt ved lov i 1918 og er siden blevet forlænget tre gange. Det fremgår af 1918-loven, at det afgøres ved lov, hvad der skal ske, når Tangeværkets koncession udløber.

Det er Miljøministeriet opfattelse, at der i dag ikke længere er forhold, der taler for fortsat at regulere værkets drift ved en særlig koncessionslov, og det foreslås derfor, at koncessionsloven ophæves.

Ophævelse af koncessionen vil indebære, at Tangeværkets drift – på samme måde som andre elforsyningsselskaber – skal hvile på den almindelige lovgivning. Det er Miljøministeriets vurdering, at værket vil kunne fortsætte driften efter koncessionens ophør i medfør af de regler, der vil gælde herfor, således at ophævelsen af koncessionen ikke i sig selv vil have nogen praktisk betydning for værkets fremtid.

Der tages ikke med lovforslaget stilling til andre forhold i relation til værkets drift eller forvaltningen af området omkring værket.

1.2. Om Tangeværket

Tangeværket er et af 20 vandkraftværker, som blev opført i tiåret omkring første verdenskrig. Tangeværket blev bygget i perioden 1918-21. Det skete i medfør af lov nr. 184 af 20. marts 1918, hvorefter andelshaverne fik koncession til at udnytte vandkraften i Gudenåen ved etablering af et elektricitetsværk. Koncessionen blev meddelt for en periode på 80 år fra 8. januar 1921.

Tangeværket ejes af Gudenaacentralen A.m.b.a., som i dag har følgende andelshavere: Energiselskabet NRGi, EnergiMidt, Galten Elværk, Skanderborg Kommune og Energi Viborg. Værket producerer ca. 12.000 MWh om året svarende til forsyningen af ca. 3000 husstande, hvilket svarer til produktionen fra to-tre moderne vindmøller.

Der knytter sig også betydelige kulturhistoriske interesser til det samlede anlæg ved Tangeværket og dets omgivelser, herunder Danmarks største kunstigt skabte sø, der udgør et sammenhængende kulturmiljø med hoveddæmningen med frisluse, de to sekundære dæmninger, indløbskanalen mellem Tange Sø og værket, selve kraftværket med stigbord og transformatorårne og funktionærboliger. Anlægget er som nævnt opført i perioden 1918-21. I det væsentlige står værket og dets omgivelser uændret og udgør derved et vigtigt eksempel på et industrimiljø fra begyndelsen af 1900-tallet.

I tilknytning til Tangeværket ligger Energimuseet, som er et landsdækkende museum for energiens fysik, teknologi og kulturhistorie. En af museets opgaver er at dokumentere og formidle kulturmiljøet omkring Tangeværket, og elproduktionen på værket er inddraget i museets formidling. Museet er i en lang række praktiske forhold afhængigt af andelselskabet Gudenaacentralen, idet alle museets aktiviteter foregår på arealer, der tilhører Gudenaacentralen. Museet betaler således leje for sine lejemål og modtager desuden hvert år et driftstilskud fra Gudenaacentralen.

2. Lovforslaget indhold

2.1. Gældende ret

Lov nr. 184 af 20. marts 1918 om Udnyttelse af Vandkraften i Gudenaåen med senere ændringer udgør lovhjemmelen for den koncessionsaftale, der i dag udgør Gudenaacentralen A.m.b.a.'s retsgrundlag for udnyttelse af vandkraften i Gudenaåen. Koncessionen udløber den 8. januar 2014. Driften af Tangeværket er i dag ikke afhængig af andre tilladelser efter lovgivningen.

Loven giver hjemmel til at meddele koncession på udnyttelse af vandkraften i Gudenaåen ved at etablere et opstemningsanlæg og et elektricitetsværk.

Loven indeholder herudover bestemmelser om, hvilke vilkår der skal gælde for udnyttelse af koncessionen, f.eks. om at elproduktionen skal ske i overensstemmelse med til enhver tid gældende regler. Herudover er der hjemmel til at fastsætte vilkår om at gennemføre foranstaltninger, der afbøder den skade på vandområdet, som var forudsat ved 1918-lovens vedtagelse. F.eks. opdræt af fiskeyngel til udsætning opstrøms Tangeværket.

Endelig giver loven hjemmel til at ekspropriere arealer og rettigheder til fordel for værkets etablering mod fuld erstatning for tab, skader og ulemper i forbindelse med etableringen af opstemningen, Tange Sø og Tangeværket.

2.2. Miljøministeriets overvejelser og forslag

Elforsyningsvirksomhed drives i dag i almindelighed efter generelle regler i elforsyningsloven og anden almindelig lovgivning af betydning for en sådan virksomhed.

Det er Miljøministeriet opfattelse, at der i dag ikke længere er forhold, der taler for fortsat at regulere Tangeværkets drift ved en særlig koncessionslov, og det foreslås derfor, at koncessionsloven ophæves.

Ophævelse af koncessionen vil indebære, at Tangeværkets drift – på samme måde som andre elforsyningsselskaber – skal hvile på den almindelige lovgivning.

Det er Miljøministeriets vurdering, at værket vil kunne fortsætte driften efter koncessionens ophør i medfør af de regler, der vil gælde herfor, således at ophævelsen af koncessionen ikke i sig selv vil have nogen praktisk betydning for værkets fremtid.

Det er i den forbindelse Naturstyrelsens vurdering, at Gudenaacentralen som konsekvens af lovforslaget bør søge Viborg Kommune om tilladelse efter vandløbsloven og vandforsyningsloven, idet Tangeværket som anlæg hindrer vandets frie løb og indvinder vand.

Det er endvidere – også efter drøftelse med Energistyrelsen – Naturstyrelsens vurdering, Tangeværkets elektricitetsværk, herunder dets drift og produktion, ikke vil kræve tilladelse efter elforsyningsloven. Værkets elproduktionskapacitet er på godt 4 MW, og elforsyningslovens tilladelsesordning gælder for elproduktion fra anlæg med en kapacitet på over 25 MW.

3. Andre spørgsmål i relation til Tangeværket

3.1. Fredningen af Tangeværket

Den 30. juni 2006 fredede Kulturarvsstyrelsen (nu Kulturstyrelsen) følgende bygningsværker: Hoveddæmningen med frisluse, de to sekundære dæmninger, indløbskanalen mellem Tange Sø og kraftværket og kraftværket med stigsbord på Tangeværket, matr.nr.12 L og 12 M Tange By, Højbjerg, Bjerringbro Kommune. Beslutningen er truffet efter § 3 i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer.

Lovforslaget har ingen betydning for den gennemførte fredning.

3.2. Spørgsmålet om et omløbsstryk ved Tangeværket

Miljøministeriet igangsatte i 2000 et udredningsarbejde, der skulle belyse konsekvenserne af forskellige løsningsmodeller for en fremtidig faunapassage ved Tange Sø under den udtrykkelige forudsætning, at Tange Sø skulle bevares.

Resultaterne af dette arbejde blev i 2002 sammenfattet i rapporten »Gudenåens passage ved Tangeværket« (Tangerapporten). I rapporten undersøges otte forskellige modeller for faunapassager og et forslag til restaurering af Gudenåen nedenfor Tangeværket. Alle modeller skaber passage forbi Tangeværket, og modellerne med langt omløb indeholder desuden en passage forbi Tange Sø.

Endvidere har Gudenaacentralen siden 2005 fået udarbejdet en række rapporter om konsekvenserne af forskellige modeller for Gudenåens passage ved Tangeværket og de lokale holdninger til dette spørgsmål. Senest har Gudenaacentralen den 19. april 2007 offentliggjort rapporten »Fiskepassager i Tangetrappen 2006«, som redegør for den eksisterende fisketrappes funktionsdygtighed.

Danmarks Naturfredningsforening offentliggjorde den 21. april 2007 en rapport om ”Supplering af beslutningsgrundlag for Gudenåens passage ved Tangeværket”.

Der bliver ikke med dette lovforslag taget stilling til spørgsmålet om et omløbsstryg ved Tangeværket.

Spørgsmålet om etablering af en faunapassage ved værket vil blive aktuelt i forbindelse med gennemførelse af EU's Vandrammedirektiv for anden planperiode 2015-2021.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget vurderes ikke at have økonomiske og administrative konsekvenser af betydning for det offentlige.

3.1. Staten

Forslaget vurderes ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser for staten.

3.2. Regioner

Forslaget vurderes ikke at have betydning for administrationen i regionerne.

3.3. Kommuner

Såfremt den almindelige lovgivning forudsætter en tilladelse vil lovforslaget have visse begrænsede administrative konsekvenser for Viborg Kommune som miljømyndighed.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Der er foretaget høring af Erhvervsstyrelsens TEAM Effektiv Regulering.

Gudenaacentralen A.m.b.a. vil med ophævelse af Tangeloven kunne fortsætte sin drift af Tangeværket som hidtil uden tidsbegrænsning. Forslaget vurderes derfor ikke at have økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

Miljøministeriet vurderer, at lovforslaget ikke vil have administrative konsekvenser for borgerne.

6. Miljømæssige konsekvenser

Da lovforslaget ophæver den eksisterende lov og værket drift herefter kan videreføres uændret efter de almindelige regler, vil lovforslaget ikke have konsekvenser for de eksisterende forhold omkring Gudenåen, Tangeværket og Tange Sø. Forslaget vurderes derfor ikke at have miljømæssige konsekvenser.

7. Forholdet til EU-retten

Vandrammedirektivet indeholder bestemmelser om miljømål for vandforekomster.

Miljøministeriet vurderer, at disse bestemmelser ikke har betydning for det foreliggende forslag.

8. Hørte organisationer m.v.

Lovforslaget har været sendt i høring hos følgende organisationer:

Advokatrådet, Bjerringbro og omegns sportsfiskerforening, Danmarks Jægerforbund, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Sportsfiskerforbund, Dansk Akvakultur, Dansk Botanisk Forening, Dansk Familielandbrug, Dansk Forening for Rosport, Dansk Kano & Kajak Forbund, Dansk Landbrug, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Sejlunion, Elmuseet, EnergiMidt, Energi Viborg, Entomologisk forening, Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Fiskeringen, Foreningen til Bevarelse af Tange Sø, Friluftsrådet, Galten Elværk, Gudenaacentralen, Gudenaens Laksefond, Gudenåsamslutningen Lakseprojektet, Landbrugsrådet, Naturhistorisk museum Århus, Natur og Ungdom, NRGi, Skovdyrkerforeningerne, Tange Roklub, WWF, Verdensnaturfonden.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Det foreslås, at lov om Udnyttelse af Vand i Gudena ophæves den 8. januar 2014, da Gudenaacentralens koncession udløber den 8. januar 2014. Der henvises til pkt. 1 og 2 i de almindelige bemærkninger.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft den 8. januar 2014.

Det foreslås, at den i medfør af Tangeloven meddelte koncession gælder, indtil der er truffet afgørelse vedrørende meddelelse af de fornødne tilladelser efter de regler, der vil gælde for værkets fortsatte drift. Det er forudsat, at Gudenaacentralen søger om de nødvendige tilladelser inden den 1. maj 2014.

9. Sammenfattende skema

Vurdering af konsekvenser af lovforslaget

	Positive konsekvenser/mindre udgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser	Ingen	Ingen

for stat, regioner og kommuner		
Administrative konsekvenser for stat, regioner og kommuner	Administrationsgrundlag udgøres herefter af almindelige regler	Visse begrænsede administrative konsekvenser for Viborg Kommune som miljømyndighed
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Tangeværket kan fortsætte driften uden tidsbegrænsning	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Koncessionsaftalen ophører. Tangeværket kan fortsætte driften uden tidsbegrænsning og retsgrundlaget udgøres herefter de almindeligt gældende regler	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

Lovforslaget sammenholdt med gældende ret

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

§ 1. Ministeren for offentlige arbejder bemyndiges til at meddele Viborg Amtsråd og Århus Byråd samt de andre amtsråd og byråd i Viborg, Århus og Randers amter, som måtte slutte sig til det fra de fornævnte kommunale bestyrelser allerede fremkomne andragende koncession på udnyttelse af vandkraften i Gudenå ved anlæg af et elektricitetsværk i Tange og et mindre værk i nærheden af Kongensbro og ved disse værkers drift indtil den 8. januar 2014.

Lov om Udnyttelse af vandkraften i Gudenå ophæves den 8. januar 2014.

I Koncessionen bliver der at optage bestemmelse om:

at.....

at.....

at.....

at enhver Medindehaver af Koncessionen og alle under Koncessionshaverne ansatte skal have dansk Indfødsret og være danske Undersaatter;